

Problematisch middelengebruik in de adolescentie: Associaties met temperament en ruminatieve responsstijl

PROBLEMATIC SUBSTANCE
USE IN ADOLESCENCE:
ASSOCIATIONS WITH
TEMPERAMENT
AND
RUMINATIVE RESPONSE
STYLE

Wetenschapsdag Tienen
6 februari 2014

Inleiding

- Adolescentie → kwetsbare periode → aanpassingsproblemen (bv. Problematisch middelengebruik)
- Preventie en interventie → inzicht in factoren
- Doctoraat: Temperament en Ruminatie

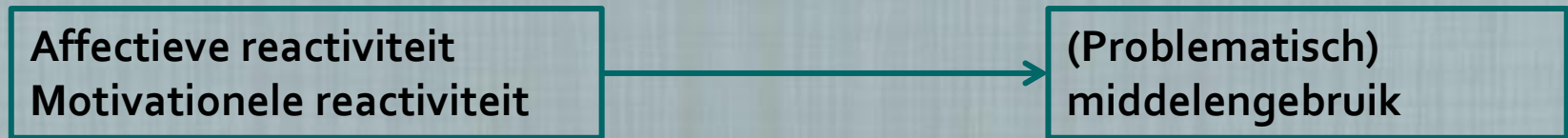
(Probleematisch) middelengebruik

- Bevolkingssteekproeven:
 - Consumptie (bv. frequentie, hoeveelheid)
 - Problemen (bv. black-outs, niet opnemen verantwoordelijkheden, ontwenningsverschijnselen)
- Klinische steekproef:
 - Pathways
 - DSM-IV-TR voor afhankelijkheid en/of misbruik

7 doelstellingen

Temperament - doelstellingen

- Doelstelling 1:

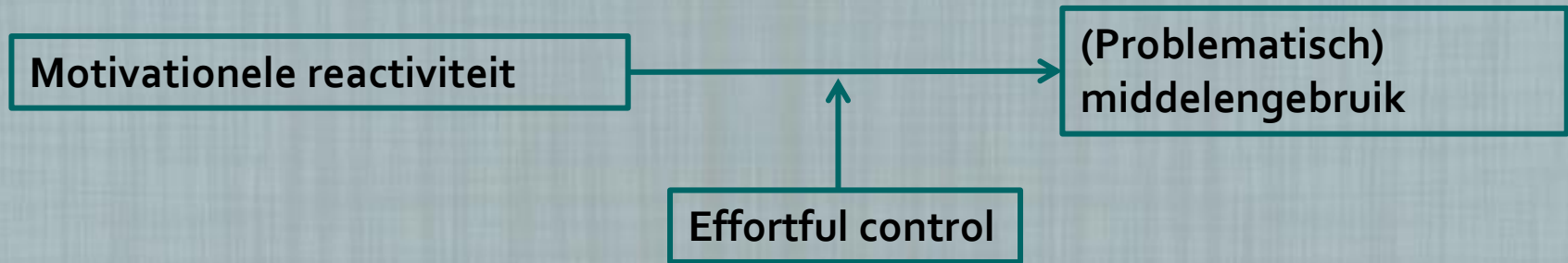

- Doelstelling 2:

Temperament - doelstellingen

- Doelstelling 3:

- Doelstelling 4:

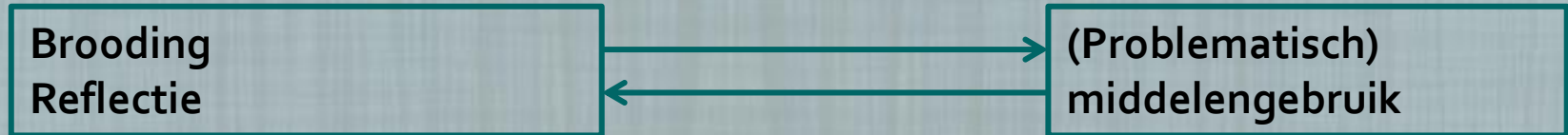

Ruminatie - doelstellingen

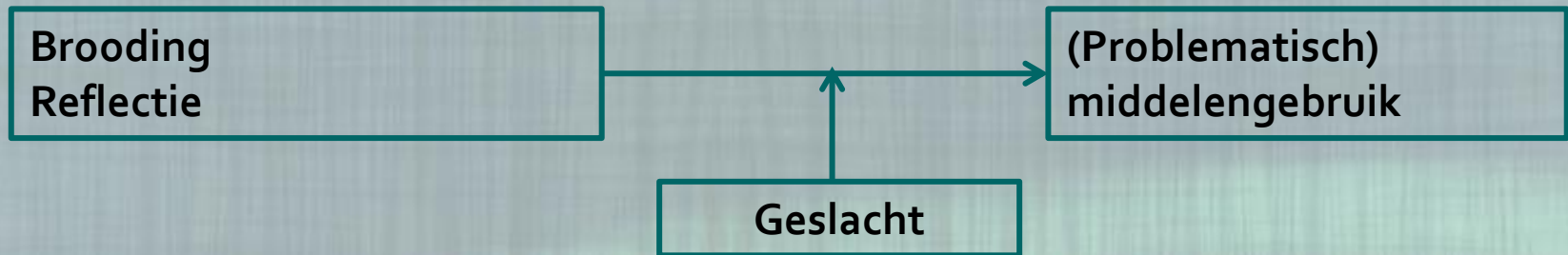
- Doelstelling 5: cross-sectioneel

- Doelstelling 6: longitudinaal

- Doelstelling 7: cross-sectioneel en longitudinaal

Vandaag

- Temperament:
 - Doelstelling 1 en 4
- Ruminatie:
 - Doelstelling 6 en 7
- Klinische implicaties

TEMPERAMENT

PROBLEMATIC SUBSTANCE USE IN ADOLESCENCE: ASSOCIATIONS WITH TEMPERAMENT AND RUMINATIVE RESPONSE STYLE

Temperament

- Rothbart & Posner (2006): individuele verschillen in reactiviteit en zelfregulatie
- Reactiviteit:
 - Affectieve reactiviteit:
 - Negatieve Affectiviteit (NA) en Positieve Affectiviteit (PA)
 - Motivationale reactiviteit:
 - Behavioral Inhibition System (BIS) en Behavioral Activation System (BAS; subschalen BAS Drive, BAS Fun Seeking en BAS Reward Responsiveness)
- Zelfregulatie:
 - Effortful control (EC)

Temperament - doelstellingen

- Doelstelling 1:

Temperament - resultaten

- Doelstelling 1: klinische steekproef
 - Proefgroep
 - N = 34 adolescenten met afhankelijkheid en/of misbruik
 - N = 34 gematchte controles
 - Leeftijd = 14 – 18 jaar
 - Resultaten:
 - Klinische groep minder PA dan controle groep
 - Klinische groep meer NA (verdriet) dan controle groep
 - Lage PA → klinische status

Willem, Bijttebier, Claes, Sools, Vandenbussche, & Nigg (2011). *PAID*

Temperament - resultaten

- Doelstelling 1: bevolkingssteekproef
 - Proefgroep
 - N = 188 adolescenten (64.9% jongens)
 - Leeftijd = 13 – 20 jaar
 - Resultaten:
 - BAS Fun Seeking → alcohol consumptie
 - NA → alcohol problemen

Motivationale reactiviteit (BAS Fun Seeking) → consumptie
Affectieve reactiviteit (Hoge Na, Lage PA) → problemen

Willem, Bijttebier, Claes, & Uytterhaegen (2012). *JPBA*

Mechanismen?

- Drinking motives als mechanismen
- Model van Cooper (1994)

		Valentie	
		Positieve Bekrachtiging	Negatieve bekrachtiging
Bron	Intern	Enhancement	Coping
	Extern	Social	Conformity

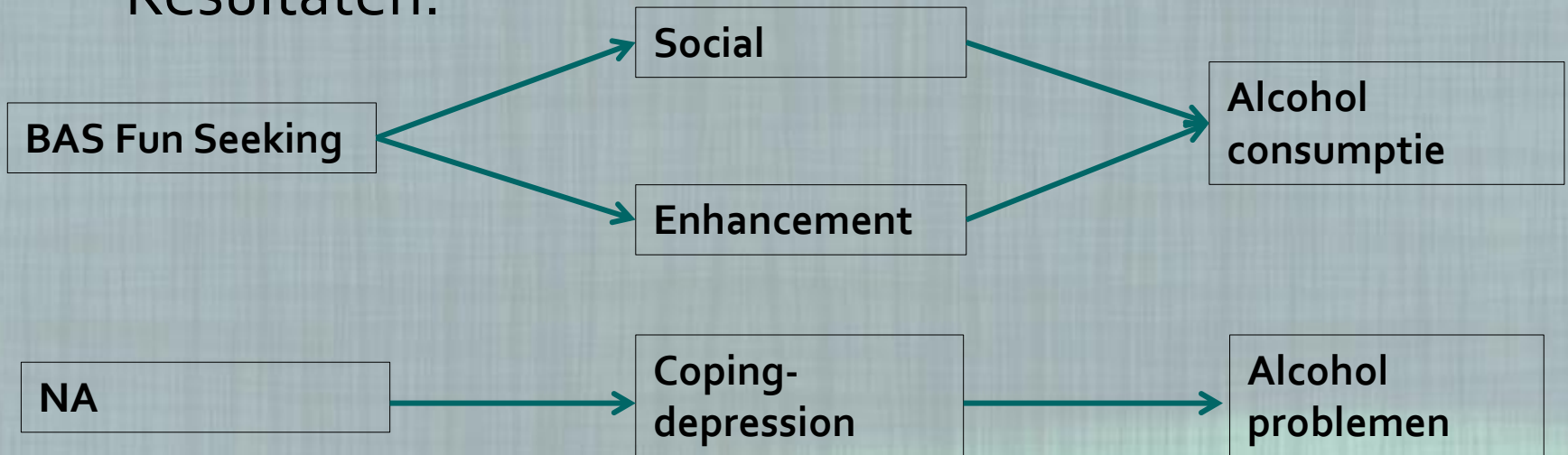
Temperament - doelstellingen

- Doelstelling 4:

Temperament - resultaten

- Doelstelling 4: bevolkingssteekproef
 - Proefgroep
 - N = 188 adolescenten (64.9% jongens)
 - Leeftijd = 13 – 20 jaar
 - Resultaten:

Willem, Bijttebier, Claes, & Uytterhaegen (2012). *JPBA*

RUMINATIE

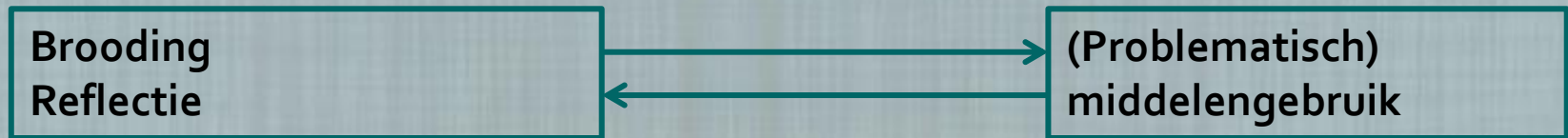
PROBLEMATIC SUBSTANCE USE IN ADOLESCENCE: ASSOCIATIONS WITH TEMPERAMENT AND RUMINATIVE RESPONSE STYLE

Ruminatie

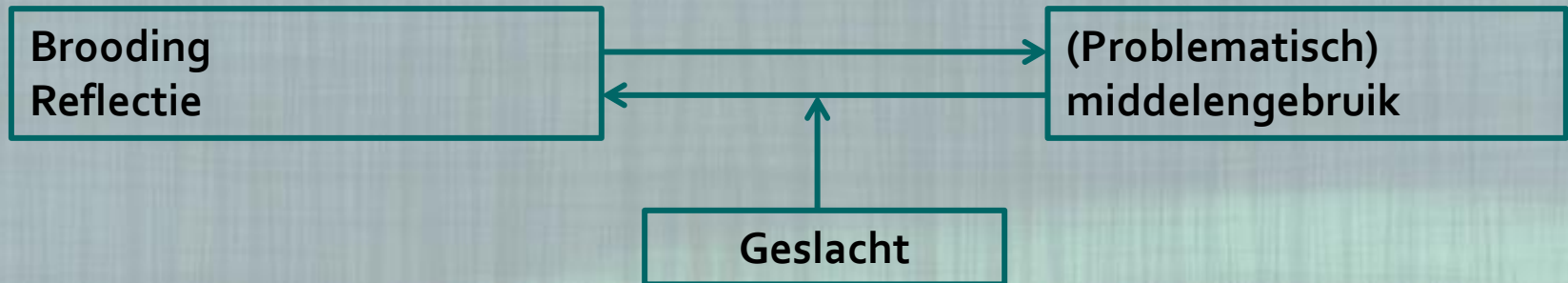
- Nolen-Hoeksema (1991): tendens om zich op een repetitieve en passieve manier te focussen op negatieve gevoelens, en op mogelijke oorzaken en gevolgen van deze gevoelens.
- Vooral in relatie tot depressie
- Recentelijk ook in relatie tot (problematisch) middelengebruik
- 2 subtypes: Brooding en Reflectie

Ruminatie - doelstellingen

- Doelstelling 6: longitudinaal

- Doelstelling 7: longitudinaal

Ruminatie - resultaten

- Doelstelling 6 en 7: bevolkingssteekproef
 - Proefgroep:
 - N T₁ = 309 adolescenten (62.1 % jongens)
 - 13 – 20 jaar
 - Bevraagd op 3 tijdstippen over één jaar (T₁, T₂ en T₃)
 - Resultaten:
 - Problemen ten gevolge van gebruik → toename in brooding en reflectie over tijd
 - Enkel bij meisjes
 - Onafhankelijk van depressieve symptomen

Willem, Bijttebier, Claes, Vanhalst, & Raes (2013). *JPBA*

Klinische implicaties

- Temperament:
 - Twee trajecten waarop interventies kunnen worden afgestemd
 - “sensation-seeking” traject
 - “self-medicating” traject
- Ruminatie:
 - Aandacht voor brooding bij interventies rond problematisch middelengebruik

Bedankt voor jullie aandacht!

Met dank aan:

Prof. Bijttebier (promotor)

Prof. Claes (co-promotor)

Pathways en deelnemende scholen

Contact: lore.willem@ppw.kuleuven.be